

İLK VE ORTAÖĞRETİMDE YAZMA BECERİSİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK YENİ KOMPOZİSYON TEKNİKLERİ

Talat AYTAN*

Özet

Türkçe öğretiminde temel öğrenme alanlarından biri de yazmadır. Duygu, düşünce, hayal ve isteklerin yazıya dökülmesi olarak tarif edilen yazma etkinliği sadece öğrencilik hayatında değil yaşamın her aşamasında kendini göstermektedir. Yenilenen müfredat programı ile birlikte ders kitaplarında da yazma becerisine yönelik etkinliklerde farklı teknikler kullanılmaya başlanmıştır. Tekdüzeliğin yerini çeşitliliğin alması bizi de yeni araştırmalara yöneltmiştir. Bu itibarla Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü Hazırlık Programı'nın İngilizce kompozisyon yazma öğretimi teknikleri tarafımızdan incelenmiştir. Yaptığımız incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda ilk ve ortaöğretimde uygulanabilecek yazma teknikleri ortaya konulmuş ve bu tekniklerin uygulama örnek ve önerileri de dikkatlere sunulmuştur. Amacımız Türkçe öğretiminin önemli bir ayağı olan yazma becerisini öğrencilere kazandırma adına yeni bir pencere açabilmektir.

Anahtar Sözcükler: Yazma becerisi, kompozisyon, yeni teknikler

Giriş

Yazma, genellikle duygu, düşünce hayal ve isteklerin yazıya geçirilmesi olarak tanımlanır. "Sözün uçtuğunu, yazının kaldığını" idrak eden insanoğlu mağara duvarlarından başladığı yazı serüvenine taş, papirüs, ceylan derisi ve kâğıt ile devam etmiştir.

Yazma, insanın doğası gereği kendini dışa vurduğu davranışlardan birisidir. Duygu, düşünce, görüş ve hayallerin sözle ifade edilmesi yeterli değildir. Dil gelişiminde yazı da çok önemlidir. Yazma, insanın günlük çalışmalarında olduğu kadar meslekteki bilgilerini başkalarına aktarmak açısından da bir ihtiyaçtır. Yalnız edebiyatla uğraşanlar değil diğer alanlarda çalışanlar da yazma ihtiyacı duyarlar. Yazma, belli bir amaca yönelen kişisel, mesleki ve toplumsal yönlerden gerekliliği olan bir ifade şeklidir. Yazma becerisi, günlük hayatımızın hemen hemen her alanında karşımıza çıkmaktadır. Yazı, insanların birbiriyle iletişim kurmak için kullandıkları dil denen sistemi, belli işaretlerle belirleyen ikinci bir sistemdir. Bir başka deyişle yazı, sözün resimleştirilmiş biçimidir (Özbay, 2007,115)

* Darıca İlk Öğretim Okulu, Akçabat-Trabzon.

◆ Talat Aytan

Bir “ifade ve beceri dersi” olarak tanımlanan Türkçe dersinin temel öğrenme alanlarından birisi yazmadır. 2005 yılından önce davranışçı yaklaşım gereğince hazırlanan ders kitaplarında yazma davranışını kazandırmaya yönelik çalışmalarını birkaç formda özetlemek mümkündür:

- üzerine bir kompozisyon yazınız.
- Sevdiğiniz bir kişi, hayvan ya da nesneyi kompozisyon biçiminde tanıtınız.
- Unutmadığınız ve sizi çok etkileyen bir olayı kompozisyon biçiminde yazınız.

Eğitim bilimlerindeki yeni gelişmelere ve çağın ihtiyaçlarına cevap verme maksadıyla 2005 yılında yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiş ve ders kitapları da bu anlayışa göre düzenlenmiştir. Bu bağlamda giriş ya da sonuç bölümü verilen bir kompozisyonun tamamlanması, resim ve fotoğraflardan hareketle yazma, karışık verilmiş cümlelerden paragraf oluşturma, ilk dizesi verilmiş bir şiiri tamamlama... vs. gibi tekniklerden yararlanmaya başlanmıştır. Ders kitaplarındaki yenilik ve çeşitlilik bizi de arayışlara itmiş ve bu heyecanla Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü Hazırlık Sınıfı İngilizce kompozisyon yazma öğretimi tekniklerine yönelmiştir. Yapılan incelemeler ve değerlendirmeler neticesinde ilk ve ortaöğretim öğrencilerine uygulanabilecek teknikler dikkatlere sunulmuştur. İlgili tekniklerin uygulama örneklerine ve önerilerine de yer verilmiştir. Öğrencilerin tavsiye edilen teknikleri kullanarak yazma becerilerini geliştirmeleri ve Türkçe öğretimi açısından önemli gördüğümüz bu becerinin daha disipline ve daha organize bir şekilde öğrencilere kazandırılması hedeflenmiştir.

Kompozisyon Teknikleri

1. Düşünce Kompozisyonu Tekniği

Taslak: 1) Giriş Paragrafı

2) Gelişme Paragrafı(bir ya da daha fazla paragraf)

3) Sonuç Paragrafı

Düşünce kompozisyonu tekniğinde belirli bir konu hakkındaki düşünceler ve bakış açıları ifade edilir.

Giriş Paragrafı: Kompozisyonda giriş paragrafı, konuyu genel olarak tanıtır ve ana düşünce cümlesi(metnin son cümlesi)ni bulundurur.

- Konuyla ilgili temel bilgiler verme, deneyimlerden yararlanma, alıntı yapma suretiyle paragrafa giriş yapılabilir. Bu okuyucuda merak uyandırılmaya çalışılır.

- Her giriş paragrafı konu hakkındaki fikrimizi ve bakış açımızı bildiren ana düşünce cümlesiyle son bulur.

Gelişme Paragrafları: Gelişme paragraflarının amacı, ana düşünce cümlesini nedenler gösterip destekleyerek konuya açıklık getirmektir.

- Yardımcı düşünce sayısı kadar gelişme paragrafı olabilir.

- Her gelişme paragrafı, yardımcı düşünce cümlesiyle başlar. Bütün yardımcı düşünce cümleleri, ana düşünce cümlesini destekler.

• Detay, örnek, bilimsel gerçek ya da kişisel deneyimler, gelişme paragraflarını besleyen önemli kaynaklardır.

• Her gelişme paragrafı bir cümleyle özetlenip bitirilir.

Sonuç Paragrafı: Sonuç paragrafında yazar, kompozisyonun ana düşüncesini tekrar eder ve konu ile ilgili son düşüncelerini verir. Örneğin; yazar tavsiye verebilir, probleme-şayet varsa-çözüm önerebilir ya da gelecekte olabileceklere dair tahminde bulunabilir.

• Sonuç paragrafı tamamen yeni ya da alakasız konular içermemelidir.

• Son olarak yazıdaki dil bilgisel ve teknik hatalar bulunarak düzeltilir ve kompozisyona bir başlık belirlenir.

Önerilen konular: 1) Alternatif tıp tedavileri

2) Turizm

3) ÖSS, SBS

Örnek kompozisyon:

PAMUKKALE'DE TURİZM

Bembeyaz görüntüsüyle eşsiz bir güzellik sergileyen Pamukkale travertenleri, Türkiye'deki en büyük doğal alanlardan birisidir. Bu özellikleri nedeniyle Pamukkale, yıllardır yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağı olmuştur. Fakat bilim adamlarına göre, Pamukkale günden güne daha da kirli bir hâle geliyor. Bu nedenlerden ötürü ben, Pamukkale'nin turizme kapatılması gerektiğini düşünüyorum.

Turizm, Pamukkale'ye birçok açıdan zarar veriyor ve buna neden olarak öncelikle dikkatsiz turistleri gösterebilirim çünkü onların bıraktıkları çöpler burayı kirletiyor. Bu insanlar, tükettikleri maddelerin poşetlerini, teneke kutuları ve bunlar gibi yok olmaları yıllar alan atıkları, kaygısızca bu güzelliklerin içine bırakıyorlar. Bilim adamları, Pamukkale'deki beyaz taşların yarısından fazlasının bilinçsiz turistlerin bıraktığı kimyasal atıklar yüzünden ciddi şekilde zarar gördüğünü söylüyorlar. Bu nedenle ben, bilinçsiz insanların günden güne mahvettiği Pamukkale'nin, turizme açık olmasını doğru bulmuyorum.

Tüm bunların yanında, bu güzelliklerden yararlanmak isteyen girişimciler var ki, onların yaptıkları yıkımı göz ardı etmek mümkün değil. Burada insanlar, travertenlerin civarında çok sayıda otel, pansiyon ve kaplıca merkezleri inşa ettiler ve bunlar büyük bir nüfus patlamasını ve yüksek oranda çevre kirliliğini beraberinde getirdi. Ayrıca, turizmin getirdiği bu hareketlilik, Pamukkale'de fiyatların daha da yükselmesine ve yerli halk için hayat şartlarının zorlaşmasına neden oldu. Dört kişilik bir aile, on yıl önce rahatlıkla geçinebildiği parayla bugün neredeyse idare edemez hâle geldi. Yani buradaki turizm potansiyelini fark eden fırsatçı girişimciler, hem doğaya hem de yöre sakinlerine zarar veriyor.

◆ Talat Aytan

Pamukkale, Türkiye'deki koruma altına alınması gereken yerlerin başında geliyor çünkü burası her gün dikkatsiz turistler tarafından kirletiliyor ve bunun yanında buraya turizm alanında yapılan yatırımlar, travertenleri tanınmaz hâle getiriyor ve yöre halkının yaşam kalitesini düşürüyor. Sonuç olarak bence, Pamukkale'nin turizm adı altında yok oluşuna seyirci kalmamalıyız ve bu doğal mirasımızı bir an önce koruma altına alacak önlemleri almamız yönünde devleti teşvik edici çalışmalar yapmalıyız.

Esengül SAĞLAM

TOBB ETÜ Hazırlık Sınıfı Öğrencisi

2. Öyküleyici Kompozisyon Tekniği

Taslak: 1) Giriş

2) Gelişme

3) Sonuç

• Bir çeşit kısa öyküdür. Konusu kendimizle, arkadaşlarımızla ya da ailemizle ilgili olabilir.

• Zaman sıralaması (olay öncesi, olay anı ve olay sonrası) önemlidir, geçmiş zaman kipi kullanılır.

• Olayları betimlerken beş duyudan (görme, işitme, tatma, koklama, dokunma) faydalanılır.

• Benzetmelerden ve niteleme sıfatlarından yararlanır; çünkü bunlar yazıyı etkileyici kılar ve okuyucunun hislerini canlı tutarak kafasındaki resmi netleştirir.

ÖRNEK: 1. Kıyıya doğru gelen büyük dalga bizi çok şaşırttı.

2. Kıyıya doğru gelen dev dalgayı görünce gözlerimize inanamadık.

Giriş Paragrafı: Olayın ne olduğu ve olaydan önce yapılanlar anlatılır.

Gelişme Paragrafı: Olay sırasında hissedilenler ve yapılan şeyler anlatılır.

Sonuç Paragrafı: Olaydan sonra yaşananlar anlatılır.

Önerilen konular: 1) Şahit olduğunuz etkileyici bir olay (deprem, fırtına, sel, doğum, düğün, yaş günü...)

2) Arkadaşlarınızla yaşadığımız bir macera

Örnek kompozisyon:

FIRTINA

Balkonda uzanmış yıldızları seyrederken bir yandan da önümüzdeki yaz tatilini düşünüyordum. O kadar güzel bir Mayıs gecesiydi ki bir gece önce haber saatinde duyduğum haber beni endişelendirmiyordu bile! Oysaki yetkililer, sadece 10 km ötemizde başlayan ve benim kasabama doğru yaklaşmakta olan bir fırtınadan ve bunun için önlem almamız gerektiğinden bahsediyorlardı ısrarla.

10 Mayıs sabahı, sert rüzgârlarla başladı fırtına. Sonra gökyüzü birden kararı ve neredeyse hiçbir şey göremez hâle geldik. Babam camları metal panolarla kaplamaya çalışırken annem konserve yiyecekleri ve çok sayıda pili bir araya getirmekle meşguldü. Bütün gün yağmur yağdı fakat gece olduğunda ürkütücü uğultusuyla rüzgâr geri döndü. Buna dayanmamız gerçekten çok zordu. Gece yarısı korkunç bir ses duyduk; candan baktığımızda rüzgârın bahçe çitimizi kırarak parçalarını sürüklediğini ve bir ağacın yere yuvarlandığını gördük. Hepimiz evin içine hapsolmuştuk ve birbirimizi sakinleştirmeye çalışıyorduk. Maalesef uyumak bizim için imkânsızdı.

İki günlük işkencenin ardından, geride kırık çitler, devrilmiş ağaçlar ve zarar gören evler bırakan fırtına nihayet sona ermişti. Şükürler olsun ki hiç kimse yaralanmamıştı. Hasarlı ev ve kırık çitlerin tamiri iki haftalık çileli bir çalışmayı gerektirmişti; fakat duyduğumuz yorgunluk hissi yeni bir fırtına ihtimalinin verdiği endişe yanında hiç kalıyordu.

Zeynep COŞKUN

TOBB ETÜ Hazırlık Sınıfı Öğrencisi

3. Neden-Sonuç Kompozisyonu Tekniği

Taslak: 1)Giriş paragrafı

2)Gelişme paragrafı(iki ya da üç paragraf)

3)Sonuç paragrafı

• Olaylar karmaşık sonuçlar zincirine neden olabilir. Bir olay başka sonuçlara da neden olabilecek sonuçlar doğurur. Neden-sonuç kompozisyonu işte bu neden-zinciri kullanmayı gerektirir.

• Bir problem belirlenerek, onun nedenlerini ve sonuçlarını gösteren bir taslak çıkarılır.

Örnek konu: *Nehir Kirliliği*

Nedenler	Sonuçlar
1)Ham kanalizasyon atıkları, zararlı bakteriler, kötü kokular	1.Balıkçılık ve turizm oranlarında düşüş
2)Zehirli kimyasallar, zararlı kimyasallar, ölü hayvanlar (kuş, balık)	2.Değişen çevre dengesi

Giriş Paragrafı: Bu paragrafa; konudan genel olarak bahsederek, problemin tanımını yaparak, alakalı bir hikâye ya da deneyim anlatarak, bir soru sorup sonra açıklayarak başlanır.

• Ana düşünce cümlesi, düşünce kompozisyonunda olduğu gibi paragrafın sonuna yazılır.

◆ Talat Aytan

ÖRNEK: Bana göre, Tonya yöresinde görülen nehir kirliliğinin ham kanalizasyon atıkları ve zehirli kimyasallar gibi iki temel nedeni ve bunlara bağlı olan birçok sonucu vardır.

Gelişme Paragrafları: İki ya da üç gelişme paragrafı yazılır. Her gelişme paragrafı, problemin nedenini bildiren yardımcı düşünce cümlesiyle başlar.

Örnek yardımcı düşünce cümlesi 1: Tonya yöresinde görülen nehir kirliliğinin en önemli nedenlerinden biri ham kanalizasyon atıklarıdır.

Örnek yardımcı düşünce cümlesi 2: Nehir kirliliğinin diğer bir önemli nedeni de zehirli kimyasallardır.

• Hem birinci hem ikinci gelişme paragrafında, problemin nedeni ve sonuçları sırasıyla verilir.

• Her gelişme paragrafı bir cümleyle özetlenerek bitirilir.

Sonuç Paragrafı: Genel olarak konu özetlenir, bir ya da birkaç çözüm önerisinde bulunulur ve son düşünce verilir.

- Önerilen konular:**
- 1) Küresel ısınma
 - 2) Kanser
 - 3) Alkolizm
 - 4) Stres
 - 5) Başarısızlık

Örnek Kompozisyon:

ORMANSIZLAŞMA

Kitaplarda söylenen, bundan yüzyıllar önce bugünkünden daha fazla orman alanının olduğuna inanmak gerçekten çok zor. Bazen merak ediyorum; dünyayı, bir annenin çocuğunu kucaklaması gibi çevreleyen bu ağaçlara ne olduğunu. Benim çocukluğumda, ben ve arkadaşlarım ağaçlar konusunda pek dikkatli değildik çünkü onların, dünyanın geri kalamı için yeterli olduğunu düşünüyorduk. Özellikle bahar günlerinde, ağaçlardan gelen yumuşak esintiler ve hoş kokular bizi çok mutlu ediyordu. Maalesef, bugün ağaç sayısında ciddi bir azalma var ve korkarım ki buna neden olan yoksulluğa ve bilinçsiz insanlara karşı bir önlem alınmadıkça, yakın tarihte temiz hava almak bizim için oldukça zorlaşacak.

Ormansızlaşmanın ana nedenlerinden biri yoksulluktur. Yoksulluk, başta kırsal yerleri olmak üzere dünyanın her yerini kuşatmıştır. Maddi durumları iyi olmayan ve para kazanmak isteyen insanlar büyük şehirlere göç ediyorlar ve böylece onların arazilerinde bulunan ağaçlar bakımsız kalıyor. Şehirlere yapılan bu yoğun göç beraberinde kalacak yer problemini de getiriyor. Sonra, bu insanlar kendilerine kalacak yer sağlamak amacıyla ağaçları keserek onların yerine evler inşa ediyorlar. Kesilen ağaç sayısı sanıldığı gibi az değildir. Ardından, bu ağaçların bir kısmı mobilya firmalarına satılıyor. Son olarak hiç kimsenin aklına zalimce katledilen ağaçların yerine bir yenisini dikmek gelmiyor.

Ormansızlaşmanın diğer bir önemli nedeni de bilinçsiz insanların davranışlarıdır. Bu tür insanlar genellikle yaptıkları şeylerin sonuçlarını düşünmezler ve hayal edemeyecekleri kadar korkunç olaylara sebep olabilirler. Örneğin; pikniğe giderler, eğlenirler, yemeklerini pişirmek için ateş yakarlar fakat piknik bittikten sonra yaptıkları ateşi söndürmeden giderler. Sonra, küçücük bir kıvılcımla başlayan yangın, koca bir ormanı yok eder ve onun yerine bomboş bir arazi bırakır. Muhakkak ki, pikniğe giden her insan böyle bir yıkıma neden olmaz; ancak onlardan sadece birinin bile küçük bir ateşi söndürmeyi unutmaması, felaketi kaçınılmaz kılar.

Özetle, yoksulluğun ve bilinçsiz insanların davranışlarının, ormansızlaşmanın ana nedenleri olduğunu düşünüyorum. Biz biliyoruz ki tüm dünyada ağaç sayısını artırmak için çok şey yapabiliriz. Bunun yanında, büyük bir kuruluş olan TEMA, Türkiye'nin her yerinde ağaç dikimleri yapıyor ve dikilecek yeni ağaçlar için organizasyonlar düzenleyerek para biriktirmeye çalışıyor. Ayrıca, bazı okullarda çocuklara ağaç dikimi ve onların önemi öğretiliyor. Ne yazık ki, yapılmayı bekleyen çok şey daha var. Öncelikle devlet, yeşil alanlar oluşturmak için özel araziler ayırmalıdır ve mantıklı bir gerekçe olmadıkça, ağaç kesimine izin vermemelidir. Şunu hiçbir zaman unutmamalıyız ki, başta ormanlar olmak üzere tüm yeşil alanlar, dünyamızın nefes almasına yardımcı olarak dengede kalmasını sağlar ve küresel ısınmayı engeller.

İde Evre KÜÇÜKKİBAR

TOBB ETÜ Yabancı Diller Bölümü Öğretim Görevlisi

4. İkna Edici Kompozisyon Tekniği

Taslak: 1)Giriş paragrafı

2)Gelişme paragrafı(iki paragraf ve bir çürütme paragrafı)

3)Sonuç paragrafı

• Bu kompozisyonun amacı, okuyucuyu sizin konu hakkındaki görüşlerinizin doğru olduğu yönünde ikna etmektir. Bunun için düşüncenizi destekleyen sağlam nedenlere ihtiyacınız vardır.

• İyi bir ikna edici kompozisyon için sağlam nedenler ve netlik çok önemlidir. Diğer kuvvetli bir ikna yöntemi de konu hakkındaki karşıt bir düşüncüyü çürütmektir.

Giriş Paragrafı: Giriş paragrafı, okuyucuya kompozisyonda ne anlatılacağına dair ipuçları vermesi bakımından önem arz eder. Ayrıca okuyucunun konuya ilgi duymasını ve okumaya devam etmesini sağlar.

• Bu paragrafta kullanılan üç yaygın teknik vardır: 1) Konunun neden önemli olduğunu açıklamak 2)Teşvik edici bir soru sormak 3) Alakalı bir hikâye anlatmak veya anekdot (hikâyecik) vermek

• Giriş paragrafı ana düşünce cümlesiyle son bulur.

◆ Talat Aytan

Gelişme Paragrafları: Her gelişme paragrafı yardımcı düşünce cümlesiyle başlar.

• Birinci ve ikinci gelişme paragraflarında, ana düşünce cümlesinde belirtilen fikri destekleyen nedenler verilir.

• Üçüncü gelişme paragrafının adı çürütme paragrafıdır. Bu paragrafta konu ile ilgili karşıt bir düşünce verilir ve ardından onun neden yanlış olduğuna dair açıklamalar yapılır.

ÖRNEK: Bazı karşıt görüşlüler ötenazinin insanlık dışı bir uygulama olduğunu söylüyorlar. Fakat ben bunun yeterli bir gerekçe olduğunu düşünmüyorum çünkü.....

• Gelişme paragrafları birer cümleyle özetlenir ve bitirilir.

Sonuç Paragrafı: Konu toparlanır ve ana düşünce cümlesi farklı bir şekilde tekrar edilir.

Etkileyici bir final için önerilen üç teknik vardır:

- 1) Okuyucuyu konu hakkında düşünmeye sevk eden bir soru sormak
- 2) Eğer girişte yapılmamışsa alakalı bir hikâye anlatmak veya anekdot vermek
- 3) Gelecekle ilgili bir tahminde bulunmak

Önerilen Konular: 1) Seçmen yaşı
2) Ötenazi
3) İdam
4) Hayvanların kobay olarak kullanılması

Örnek Kompozisyon:

İDAM CEZASI

Yüzyıllardır, devletler suç oranını düşürmeye çalışmışlar ve bunun için pek çok yöntem uygulamışlardır. Recm, dayak, ömür boyu hapis bunlardan sadece birkaçıdır. Bütün bu cezaların içinde, suçluların yasalar gereğince hayatlarına son veren idam cezası, en tartışmalı olanıdır. Bana göre, vahşi bir eylem olan idam cezası, dünyanın hiçbir yerinde uygulanmamalıdır.

İdam cezasını desteklemememin ilk nedeni, herkesin ikinci bir şansı hak ettiğini düşünüyor olmamdır. Cezasını vermek için bir suçluyu öldürmek çözüme değildir. Bunun yerine, onların bu suçları işleme nedenlerini arayıp bulmaya çalışmalıyız. Onları, eğitmeli ya da tedavi etmeliyiz ve daha iyi vatandaşlar hâline getirmeliyiz. Onlar bunun kendilerini değiştirmeleri, yenilemeleri için ikinci bir şans olduğunu fark ederler ve sonunda işe yaradığını görürler.

İdam cezasına karşı olmamın ikinci bir nedeni de buna cezadan ziyade bir hediye gözüyle bakılmasıdır. Birçok kurban ailesi, suçluların öldürülmeyi hak etmediğini çünkü bu yöntemin, ömür boyu hapse mahkûm olmaları hâlinde onları bekleyen acılardan kurtardığını düşünüyorlar. Bu nedenlerden dola-

yı, mahkûmların hapis cezası çekmeleri daha iyidir çünkü bu vesileyle yaptıklarının farkına varırlar ve olgunlaşırlar.

Diğer bir yandan, idam cezasının serbest bırakılması gerektiğini düşünen bazı insanlar var. Bu insanlara göre, bir suçluyu cezalandırmanın tek yolu, ona hak ettiğini vermektir ki buna biz “dişe diş, göze göz” diyoruz. Fakat ben bu bakış açısına tamamen karşıyım çünkü biz demokratik bir dünyada yaşıyoruz; suçlunun yaptığının aynısını yaparak ondan intikam almak, yalnızca ilkel toplumlarda görülebilir. Biz demokratik ve modern insanlarız ve hatalara karşı daha mantıklı ve anlayışlı olmalıyız.

Özetle, insanları suç işlemekten alıkoyan birçok yöntem vardır; eğitim, eğer akıl sağlıkları yerinde değilse tedavi ya da zaman içinde rahatlamalarını beklemek, bunlardan yalnızca ikisidir. Bu bakış açısıyla, bence bir suçlunun hayatına son vermek çözüm değildir ve idam cezası, dünyanın her yerinde uygulamadan kaldırılmalıdır.

Çiğdem MERCAN

TOBB ETÜ Hazırlık Sınıfı Öğrencisi

5. Sınıflandırma Kompozisyonu Tekniği

- Taslak: 1)Giriş paragrafı
2)Gelişme paragrafı (Üç paragraf)
3)Sonuç paragrafı

• Bu kompozisyonda bir türün, ana kategorinin üç alt kategorisi bulunur ve her gelişme paragrafında bir alt kategori incelenir.

- Alt kategoriler, aynı ölçütler esas alınarak incelenir.
- Kategorileri belirten bir taslak çıkarılır.

Örnek konu: **Öğretmenler**

- 1)Devlet okullarında çalışanlar
- 2)Özel okullarda çalışanlar
- 3)Özel ders verenler

Kriterler

- 1)Çalışma saatleri
- 2)Maaşları
- 3)Verimlilikleri

Giriş Paragrafı: Kompozisyona, ana kategori tanıtılarak, onun neden önemli olduğu anlatılarak başlanır.

- Ana kategoriyle ilgili eğer varsa tarihi bilgi verilebilir.
- Paragrafın sonunda ana düşünce cümlesi verilir.

Gelişme Paragrafı (Üç paragraf):Her gelişme paragrafı yardımcı düşünce cümlesiyle başlar.

- Her alt kategori bir paragrafta anlatılır.
- Kategoriler tanımlanırken paralel ölçütler esas alınır.
- Her gelişme paragrafı bir cümleyle özetlenir ve bitirilir.

Sonuç Paragrafı: Bu paragrafta kompozisyon; 1)Alt kategoriler özetlenerek 2)Ana düşünce cümlesi tekrar edilerek 3)Final düşüncesi verilerek 4)Gelecekle ilgili tahminde bulunularak bitirilebilir.

- Önerilen konular:** 1) Öğrenciler
2) Tatil çeşitleri
3) Anne/babalar

Örnek Kompozisyon:

TÜRKİYE'DEKİ ÖĞRETMENLER

Ülkemizdeki bütün öğretmenleri tek bir kritere göre değerlendirebilir miyiz? Böyle bir değerlendirme ne kadar doğru sonuçlar verir? Bence bu yöntem kabul edilemez çünkü ülkemizde çok sayıda okul türü ve bunların arasında önemli farklılıklar vardır ve öğretmenleri çalışma yerlerinden bağımsız düşünemeyiz. Öğretmenlerle alakalı her şey okuldan okula değişir. Türkiye'de öğretmenler, devlet okullarında çalışanlar, özel okullarda çalışanlar ve özel ders verenler olmak üzere üçe ayrılır ve bana göre bu çeşitlilik onların çalışma saatleri, maaşları ve verimlilikleriyle doğrudan ilişkilidir.

Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir bölümü devlet okullarında görev yaparlar. Bu okullardaki öğretmenler çok fazla çalışır. Örneğin; özellikle öğretmen açığı olan okullarda, bir öğretmen haftada otuz saatin üstünde derse girebilir. Bu kadar zaman ve güç harcamalarına rağmen, maaşları gerçekten çok düşüktür. Bu yüzden birçok öğretmen aldıkları maaşla geçinemiyor ve diğer bir iş daha bulmak zorunda kalıyor. Buna ek olarak, bu devlet okullarında çalışan öğretmenlerin verimlilikleri düşüktür; çünkü bu okullarda çok sayıda öğrenci vardır. Sınıflar çok kalabalık olduğu için öğretmenler, öğrencilerine yeterli ilgiyi gösteremezler ve bundan hem öğretmenler hem de öğrenciler olumsuz etkilenirler. Sonuç olarak, devlet okullarında çalışan öğretmenler, başta çalışma saatleri, maaşları ve verimlilikleri olmak üzere pek çok sorunla karşılaşır.

Ülkemizdeki öğretmenlerin diğer bir kısmı da özel okullarda çalışırlar. Bu okullarda, devlet okullarına kıyasla çalışma saatleri daha az ve dengelidir. Ayrıca maaşları ve çalışma saatleri arasında bir dengesizlik söz konusu değildir. Okul şartlarından memnun olan öğretmenler daha verimli olurlar. Bunda, kalabalık olmayan sınıfların payı büyüktür. Özetle, özel okullardaki öğretmenler, devlet okullarındakilere göre daha iyi koşullarda çalışırlar.

Son olarak, özel ders veren öğretmenleri ele alacağız. Artık Türkiye'de de aileler tarafından yoğun olarak tercih edilen özel öğretmenler, çalışma saatlerini kendileri belirlerler. Bu durum hem öğretmenler hem öğrenciler açısından

dan faydalıdır. Ayrıca, bu öğretmenler, günde sadece iki ya da üç çocukla ilgilendikleri için daha verimlidirler. Maaşları Türkiye ortalamasının üstündedir ve genellikle ek gelire ihtiyaç duymazlar. Böylece, özel ders veren öğretmenler diğerlerine göre çok daha iyi koşullara sahiptirler.

Özetle, öğretmenlerin çalıştığı kurum (devlet okulu, özel okul, özel ders merkezi)lar çalışma saatleri, maaşları ve verimlilikleri konularında belirleyicidir. Öğretmenler hakkında düşünürken, onların çalışma koşullarını göz ardı etmemeliyiz, yoksa değerlendirmemizden objektif sonuçlar alamayız.

Esengül SAĞLAM

TOBB ETÜ Hazırlık Sınıfı Öğrencisi

6. Benzerlik ve Farklılık Kompozisyonu Tekniği

- Taslak: 1) Giriş Paragrafı
2) Gelişme Paragrafı(iki paragraf)
3) Sonuç Paragrafı

Giriş Paragrafı: Okuyucunun dikkatini çekici nitelikte bir cümleyle kompozisyona başlanabilir. Bu bir soru sorarak veya insanların konuyu neden ilginç bulduğuna dair bilgiler vererek olabilir.

- Son cümle ana düşünce cümlesidir. Burada iki konu arasında hem benzerliklerin hem de farklılıkların olduğu belirtilir.
- İki konu arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları gösteren bir taslak çıkarılır.

Örnek konu: *Türkiye’de yaşam/Amerika’da yaşam*

Benzerlikler: Aile, hobiler, ulaşım

Farklılıklar: Okul, arkadaşlar, dil

Gelişme Paragrafları: İki şey arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirten iki gelişme paragrafı yazılır.

- Gelişme paragrafları yardımcı düşünce cümleleriyle başlar ve hepsi ana düşünce cümlesini destekler.

- Amaca uygun bağlaçlar ve edatlar kullanılır. Bu, kompozisyonun akıcılığı için önemlidir.

Sonuç Paragrafı: Benzerlikler ve farklılıklar kısaca tekrar edilir.

- Ana düşünce cümlesi farklı bir şekilde tekrar edilir ve final düşüncesi verilir.

Önerilen Konular: 1) Üniversite hayatı/Lise hayatı

2) Masaüstü bilgisayar/Dizüstü bilgisayar

3) Yaz turizmi/Kış turizmi

4) Yurtta kalmak/Evde kalmak

Örnek Kompozisyon:

POPSTAR VE STAR AVCISI

Yıllardır televizyon kanalları reytinglerini artırma çalışıyor ve bunun için bazı televizyon şovları ve yarışmalar düzenliyor. Bu şovlar insanların dikkatini özellikle şarkılar, danslar ve heyecan yaratma yöntemleriyle çekmeye çalışıyor. Bugünlerde reytingleri hayli yüksek iki rakip yarışma programı olan Star Avcısı ve Popstar çok beğeniliyor ve bana göre bu ikisi arasında bazı benzerlikler ve farklılıklar var.

Popstar ve Star Avcısı arasında, şarkı seçimi, jüri üyelerinin yarışmacılara karşı tutumu ve yapım için harcanan bütçe gibi bazı temel farklılıklar vardır. Öncelikle, bu iki programın şarkı seçimi tamamen birbirinden farklıdır. Örneğin; Popstar'da pop tarzında şarkılar seçilirken, Star Avcısı'nda rock müzik tercih edilir. Ayrıca, jüri üyelerinin yarışmacılara karşı tutumu Popstar'da Star Avcısı'na göre daha katıdır. Örneğin; Popstar programlarının birinde, jüri üyelerinden biri bir yarışmacıya hakaret ederek ona bardak atmış ve bu davranışı günlerce medyada tartışılmıştı. Son olarak, bu programlar için harcanan bütçeler farklıdır. Popstar için milyonlarca dolar harcanırken Star Avcısı çok az bir bütçeyle gerçekleştirilmektedir.

Diğer bir taraftan bu iki program arasında yayın saatleri ve nitelikleri gibi iki benzer taraf da vardır. Her iki programın niteliği de bize gösteriyor ki onların amaçları müzik dünyasına yeni bir star kazandırmaktır. Hem Popstar hem de Star Avcısı, yarışmacılara birinci olmaları hâlinde albüm, araba ve bir miktar para vaat ediyor. Ayrıca, bu programların ikisi de çarşamba günü akşam saat 20:00'de başlıyor ve birbirleriyle mücadele ederek günün en yüksek reytingini almak istiyorlar. Özetle nitelik, yayımlandıkları saat dilimi ile günü bakımından Popstar ve Star Avcısı benzerdir.

Son olarak, bu iki program, bütçeleri, şarkı seçimleri ve jürilerinin yarışmacılara karşı tutumları bakımından farklıyken, yayın saatleri ve nitelikleri düşünüldüğünde benzerdirler. Bana göre, tüm bunlar reytingi etkileyen faktörlerdir.

Zeynep COŞKUN

TOBB ETÜ Hazırlık Sınıfı Öğrencisi

7. Betimleyici Kompozisyon Tekniği

Taslak: 1) Giriş Paragrafı

2)Gelişme Paragrafı(İki paragraf)

3)Sonuç Paragrafı

• Gelişme paragrafında konu iki ana kategoriye ve her kategori kendi içinde alt kategorilere ayrılarak incelenir. Bunu yapmaktaki amaç, konuyu daha net bir şekilde betimlemek ve yazının okunabilirliğini, akıcılığını artırmaktır.

Örnek konu: *İdeal Oda Arkadaşı*

1) **Karakter:** Güvenilirlik, Anlayış

2) **Öz geçmişi:** Eğitim, Aile

Giriş Paragrafı: Konuya kısa bir giriş yapılır, alıntı yapılabilir ya da kısa bir öykü anlatılabilir.

- Paragrafın sonunda ana düşünce cümlesi verilir.

ÖRNEK: Ben ideal bir oda arkadaşında şunları ararım: karakter ve iyi bir aile ve okul eğitimiyle donanmış öz geçmiş.

Gelişme Paragrafları: Her bir gelişme paragrafının konusu bir ana kategoridir ve ona ait alt kategorilerdir.

- Gelişme paragraflarına yardımcı düşünce cümlesiyle başlanır ve daha sonra alt kategoriler incelenir.

- Örneklerden ve kişisel deneyimlerden yararlanılabilir.

- Gelişme paragrafları bir cümleyle özetlenir ve bitirilir.

Sonuç Paragrafı: Kategoriler kısaca tekrar edilir ve final düşüncesiyle yazı son bulur.

Önerilen konular: 1) İdeal üniversite

2) İdeal anne/baba

3) İdeal eş

4) İdeal öğretmen

Örnek Kompozisyon:

İDEAL EŞ

Bazılarına göre evlenmek gerçekten zor bir karardır. Evlilik, geleceği şekillendiren bir karar ve sonsuza dek sürmesi hayal edilen bir olgu olduğu için, karar aşamasında çok şeye dikkat edilir. Bana göre, ideal bir eş, başta dış görünüş ve kişilik olmak üzere bazı karakteristik özelliklere sahip olmalıdır.

Benim için ideal bir eşin dış görünüşü önemlidir. Öncelikle boyu uzun olmalıdır çünkü ben 1.75 boyundayım ve bana göre uzun erkekler daha yakışıklı ve etkileyici oluyorlar. Muhtemelen böyle düşünüyorum olmamın nedeni, çocukluğumdan beri ünlü basketbolculara olan hayranlığımıdır. Ayrıca benim eşim atletik yapılı olmalıdır. Uzun yıllar birlikte olacağımızı düşünürsek, o dış görünüşüne ve sağlığına özen göstermelidir ve bu da ancak sporla olabilir. Yani bana göre ideal bir eş, formunu korumaya çalışmalı ve bunun için sürekli egzersiz yapmalıdır.

Bence ideal bir eşte aranması gereken diğer bir önemli özellik de onun kişiliğidir. Sadakat, bağımsızlık ve sorumluluk bilinci aradığım başlıca özelliklerdir. Neden sadakat çok önemli? Çünkü evlilik, sonsuza kadar sürmesi temenni edilen kutsal bir müessesedir ve bu ancak iki tarafın da birbirlerine karşı dürüst ve sadık olmalarıyla mümkündür. Sadece iyi günlerde değil kötü

◆ Talat Aytan

günlerde de eşime güvenmeliyim. Buna ek olarak, eşim bağımsız olmalıdır, ailesine ve arkadaşlarına bağlı olarak karar vermemelidir. Ayrıca evlilik eşlerin her şeyi beraber yapacağı anlamına gelmez. Her iki taraf birbirinden ayrı olarak kendi hayatlarını da devam ettirmelidirler. Son olarak, benim için sorumluluk bilinci de çok önemlidir. Ailesine karşı sorumluluk sahibi olmalıdır ve ev işlerinde bana yardımcı olmalıdır. Eğer bana yardım etmezse ve ortak işlerde beni yalnız bırakırsa, evlilik bizim için sevecen bir atmosferden ziyade bir yük olur.

Toplumumuzda evlilik, en çok arzu edilen ve aynı zamanda en çok korkulan olgulardan biridir. Bence herkes hem evlilikle hem de evlenmeyi düşündükleri eşlerle ilgili hayaller kurarlar. Dünyadaki tüm insanlar gibi ben de bazı özelliklere sahibim ve bunların eşimde de olması gerektiğini düşünüyorum. Özetle uzun, atletik bir dış görünüş ve sadık, bağımsız, sorumluluk sahibi bir kişilik ideal bir eşte aradığım temel özelliklerdir.

Esengül SAĞLAM

TOBB ETÜ Hazırlık Sınıfı Öğrencisi

Sonuç

Yazma becerisi, Türkçe öğretiminin dört temel becerisinden biridir. Öğrencilere yazma becerisinin kazandırılmasında başta sınıf öğretmenleri ve Türkçe öğretmenleri olmak üzere tüm eğitimciler büyük rol düşmektedir. Yazma etkinliklerinin daha disipline ve daha organize bir şekilde ortaya konması gerekmektedir. Bu itibarla, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü Hazırlık Programı'nın İngilizce kompozisyon yazma öğretimi teknikleri tarafımızdan incelenmiş, ilk ve orta öğretimde uygulanabilecek yedi farklı kompozisyon tekniği örnek ve önerileriyle dikkatlere sunulmuştur. Çalışmanın tüm eğitim camiasına faydalı olması, yegâne ümidimizdir.

Kaynakça

BROUKAL, Milada (1996). Weaving It Together 4, Connecting Reading and Writing, Printed in the United States of America, Second Edition.

GRAMER, Margot, SOLORZANO, S. Helen (2004). North Star Reading and Writing, High Intermediate, Longman, Printed in the United States of America, Second Edition.

TOBB ETÜ Yabancı Diller Bölümü Ders Notları.

ÖZBAY, Murat (2007). Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II, Öncü Kitap, Ankara.

NEW COMPOSITION TECHNIQUES FOR IMPROVING WRITING SKILL AT PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION

Talat AYTAN*

Abstract

One of the main learning fields in Turkish teaching is writing. Writing activity which is described as expressing sensations, thoughts and imagines proves its worth not only during education life but also in all parts of the life. With the renewed curriculum in textbooks, the new methods are started to be used in the activities related to writing skill. Monotony replaced with diversity and it caused us to reseach new topics, therefore; the methods of teaching students about writing an essay, which are taught by Program of Foreign Languages in TOBB University of Economics and Technology, were examined by us. According to the results of our examination and evaluation, writing methods that can be put into practice in elementary and secondary education were brought up and model essays of these techniques and suggestions were presented carefully. Our aim is to give students an opportunity to develop their writing ability, which is an important base for teaching Turkish.

Key Words: Writing ability, essay, new methods